

Temat: Komentarz – tajna broń dziennikarza

Czas realizacji: 1 godz.

Cele zajęć

■ Cel ogólny

Zdobycie wiedzy na temat komentarza jako jednego z gatunków publicystycznych oraz na temat sposobów jego odczytywania i wyrażania

■ Cele szczegółowe

Uczeń:

- z zaangażowaniem bierze udział w dyskusji,
- rozróżnia gatunki publicystyczne,
- przedstawia, na czym polega specyfika komentarza oraz wskazuje na sposoby jego wyrażania,
- gromadzi argumenty na określony temat,
- wymienia zasady organizacji tekstu dziennikarskiego,
- analizuje różne teksty i wskazuje cechy charakterystyczne przekazu publicystycznego, w szczególności komentarza,
- tworzy różne krótkie teksty o charakterze komentarza,
- sprawnie posługuje się poprawną odmianą polszczyzny pisanej i mówionej.

■ Metody i formy pracy:

- metody aktywizujące – asocjogram, burza mózgów, dyskusja, plakat.
- rozmowa kierowana,
- ćwiczenia redakcyjne,
- ćwiczenia z tekstami prasowymi,
- praca z tekstem i materiałem audiowizualnym,
- praca z komputerem z dostępem do Internetu,
- indywidualna i grupowa praca analityczna i redakcyjna.

■ Środki dydaktyczne:

- karta pracy: *Komentarz – tajna broń dziennikarza*;
- materiały dla nauczyciela: *Komentarz – tajna broń dziennikarza*;
- „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”, red. L.Adrabińska-Pacula, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN,
- fragmenty różnych tekstów prasowych,
- materiały audiowizualne dostępne w Internecie : wypowiedź J.Wróbla „ O sztuce publicystyki, polityce i wadze edukacji”(część: „ Dziennikarz-publicysta. Wizja świata w dzisiejszych mediach” oraz „Granice dobrego smaku i przyzwoitości w publicystyce”) na stronie Fundacji Nowe Media (<http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-publicystyki-polityce-i-wadze-edukacji-medialnej.html>)
- „Słownik języka polskiego”,
- materiały prasowe (przyniesione przez uczniów),
- komputer z dostępem do Internetu, m.in. stron Fundacji Nowe Media ; http://www.canalpluscyprowy.pl/mediastarter/cd/html/z03_04.html, <http://e-lekcje.org/pokoj-nauczycielski.html>;
- tablica, arkusze papieru, flamastry.

Temat: Komentarz – tajna broń dziennikarza

■ Przebieg lekcji

1. Faza wstępna (5 min.)

- Sprawdzenie zadania domowego polegającego na tym, że uczniowie mieli wykonać zad. 3, str. 196 podręcznika „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hęcia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN): napisać komentarz do podanych wiadomości, stosując się do rady Krzysztofa Mroźewicza na temat cech dobrego komentarza.
- Uczniowie odczytują napisane przez siebie komentarze, a inni oceniają, czy w komentarzu zawarta jest wyraźna ocena opisywanej sytuacji.

2. Faza realizacyjna

a) Gatunki publicystyczne/ praca indywidualna (13 min.)

- Nauczyciel poleca uczniom, by w przyniesionych materiałach prasowych (aktualne wydania tygodników i dzienniki) znaleźli teksty zawierające opinie, subiektywne oceny, komentarze autorów na temat otaczającego świata, aktualnych zdarzeń, spraw zajmujących opinię publiczną. Prosi, by zwrócili uwagę, czy teksty te są opatrzone nazwą gatunku (nad tekstem lub na żywej paginie/belce).
- Chętni uczniowie przedstawiają, jakie gatunki tekstów zawierających komentarze i subiektywne oceny autorów artykułów.
- Nauczyciel prosi, by przed wykonaniem kolejnego zadania (polegającego na przyporządkowaniu tekstów do określonych gatunków) uczniowie przypomnieli sobie podział gatunków publicystycznych, czytając wiadomości na stronie http://www.canalplusczyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z03_04.html.
- Nauczyciel poleca uczniom, by zajrzeni na 2. stronę dziennika „Rzeczpospolita”(aktualne numery tego dziennika uczniowie mieli wraz z innymi materiałami prasowymi przynieść na zajęcia). Uczniowie sprawdzają, jaki napis znajduje się na samej górze tej strony: tzw. żywej paginie (uczniowie zauważają, że na żywej paginie mamy nadtytuł: *Komentarze*).Nauczyciel prosi uczniów, by sprawdzili, jakie formy komentarza znalazły się na tej stronie : wykonali zad.1. z *Karty pracy* (zapisują autora, tytuł tekstu, jego tematykę oraz nazwę gatunkową).
- Po ustalonym czasie wybrani uczniowie prezentują Uczniowie uzasadniają, która forma komentowania najbardziej do nich przemawia i dlaczego (*Komentarz redakcji, Felieton, Rozmowa, Felieton z bloga internetowego czy komentarz rysunkowy Andrzeja Krauzego*). Uczniowie na forum klasy przedstawiają swoje opinie.

b) Jak dziennikarze komentują rzeczywistość/ wykonanie plakatu, praca grupowa, burza mózgów i praca indywidualna (13 min.)

- Uczniowie pracują w grupach- wycinają z przyniesionych dzienników i tygodników teksty publicystyczne będące komentarzami, opiniami. Porządkują swe materiały i wybierają z nich te teksty publicystyczne, które najbardziej trafnie opisują i oceniają ostatnie wydarzenia, które są szczególnie aktualne, bulwersujące, interesujące dla opinii publicznej. Tworzą plakat pt. „*Taki jest nasz świat*”. Nakleją materiały i podpisują pod tekstami, o jakich wydarzeniach dane teksty mówią (nad tekstami zapisują autora, tytuł i nazwę gatunku).
- Po ustalonym czasie lider grupy prezentuje wyniki pracy: omawia, jakie teksty (formy komentarza) i na jaki temat grupa umieściła na swym plakacie. Uzasadnia, dlaczego właśnie te teksty zwróciły uwagę uczniów w danej grupie (ciekawy temat, ciekawa np. rysunkowa forma komentarza, dowcipny język, trafne i zjadliwe oceny autora itp.)

Temat: Komentarz – tajna broń dziennikarza

- Dyskusja (burza mózgów) na temat: *Czy publicystyka stanowi broń dziennikarza, a jeśli tak, to z czym powinni walczyć publicyści?* Każdy z uczniów zapisuje własne propozycje tematów, które są ważne i które powinny zostać skomentowane, ocenione przez publicystów (zad. 2. z Karty pracy).
- Uczniowie na forum prezentują swe opinie na temat ważnych tematów, którymi powinni zająć się publicyści.

c) Rady dla publicystów-komentatorów/ praca indywidualna (12 min.)

- Nauczyciel poleca uczniom, by zapoznali się z materiałem (dostępnym też w *Materiałach dla nauczyciela*) pt. „Komentarz” dostępnym na stronie Fundacji Nowe Media (<http://e-lekcje.org/pokoj-nauczycielski.html>, w scenariuszu nr 2 w pliku: SZKOŁA MAM_warsztat 2_komentarz.doc). Po zapoznaniu się z materiałem uczniowie zapisują, jak napisać dobry komentarz : „Rady dla komentatora” (Karta pracy, zad.3.). Uczniowie na forum prezentują wyniki swej pracy.
- Uczniowie po wysłuchaniu wypowiedzi J.Wróbla (część” *Dziennikarz-publicysta. Wizja świata w dzisiejszych mediach*”: 3 min. oraz „*Granice dobrego smaku i przyzwoitości w publicystyce*” : 2:42 min.) na stronie Fundacji Nowe Media (<http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-publicystyki-polityce-i-wadze-edukacji-medialnej.html>) wyrażają swoje opinie na tematy zaprezentowane przez Jana Wróbla (Karta pracy, zad 4.)

3. Faza podsumowująca (2 min.)

- Uczniowie prezentują na forum swe przemyślenia na temat tego, czy w publicystyce wszystkie chwytły są dozwolone (prezentują swe opinie przedstawione w zad.4. z Karty pracy). Chętni uczniowie na forum prezentują swoje zdanie.

■ Ewaluacja/samodzielna praca uczniów

Wybierz informację prasową na temat dowolnego faktu/wydarzenia, które cię szczególnie zainteresowało. Wklej informację do zeszytu i napisz (namaluj) do niej swój komentarz.

Temat: Komentarz – tajna broń dziennikarza

KARTA PRACY

1. Po przeanalizowaniu tekstów na 2. str. dziennika „*Rzeczpospolita*” wypisz, jakie formy komentowania otaczającej rzeczywistości znalazły się na tej stronie. Podaj gatunek tekstu, autora i tytuł wypowiedzi i krótko przedstaw tematykę każdej wypowiedzi. Uzasadnij, która forma komentarza najbardziej do Ciebie przemówiła (przy określaniu gatunku tekstu możesz przypomnieć sobie wiadomości o gatunkach publicystycznych ze strony:

http://www.canalpluscyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z03_04.html)

a) forma komentarza-.....
autor i tytuł.....
tematyka.....
.....
.....

a) forma komentarza-.....
autor i tytuł.....
tematyka.....
.....
.....

b) forma komentarza-.....
autor i tytuł.....
tematyka.....
.....
.....

c) forma komentarza-.....
autor i tytuł.....
tematyka.....
.....
.....

d) forma komentarza-.....
autor i tytuł.....
tematyka.....
.....
.....

Temat: Komentarz – tajna broń dziennikarza

2. Po przeanalizowaniu różnych komentarzy publicystycznych zastanów się nad zagadnieniem: *Czy publicystyka stanowi broń dziennikarza, a jeśli tak, to z czym powinni walczyć publicyści?* Zapiszcie 3 tematy, które wydają się wam ciekawe, kontrowersyjne, warte uwagi, bulwersujące i powinny doczekać się komentarza publicysty. Uzasadnij swą opinię.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Po zapoznaniu się z różnymi tekstami prasowymi i z materiałem pt. „Komentarz” na stronie Fundacji Nowe Media (<http://e-lekcje.org/pokoj-nauczycielski.html>; w : Scenariusz nr 2 w pliku SZKOŁA MAM_warsztat 2_komentarz.doc) stwórz „Poradnik dla komentatora”

[illegible]

4. Czy w publicystyce wszystkie chwytby są dozwolone? Po obejrzeniu filmu z wypowiedzią J.Wróbla „O sztuce publicystyki, polityce i wadze edukacji”(część: „Dziennikarz-publicysta. Wizja świata w dzisiejszych mediach” oraz „Granice dobrego smaku i przyzwoitości w publicystyce”) na stronie Fundacji Nowe Media (<http://e-lekcje.org/mamtv/o-sztuce-publicystyki-polityce-i-wadze-edukacji-medialnej.html>) wyraż swą opinię na temat przedstawiony przez Jana Wróbla.

[illegible]

Temat: Komentarz – tajna broń dziennikarza

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

1. Przykładowe definicje gatunków publicystycznych

KOMENTARZ – wypowiedź publicystyczna o najwyższym stopniu aktualności i silnym stanowisku autora. Gatunek w którym dominuje funkcja perswazyjna, autor przekazuje odbiorcom pewną interpretację faktów, próbuje ich ukierunkować. Odbiorca musi wiedzieć, czyje stanowisko jest w nim reprezentowane i jakie ono jest. Ważną rolę w prasie odgrywa komentarz redakcyjny (tzw. wstępniak) publikowany w ważnym miejscu pisma. Redakcja określa w nim własną linię polityczną lub wyraża stanowisko w jakiejś kwestii.

FELIETON - to krótki utwór napisany w sposób żartobliwy, utrzymany w osobistym, subiektywnym tonie. Napisany w sposób lekki i efektowny. Tekst felietonu powinien być pisany z dystansem. Zwykle o tematyce społecznej, obyczajowej lub kulturalnej, ale zawsze aktualnej, interesującej czytelnika. Felieton to często tekst ironiczny, prześmiewczy, niekiedy nawet szyderczy na poważne tematy - opowiada o sytuacjach, wydarzeniach, cechach ludzkich i o społeczeństwie. Aby napisać dobry felieton potrzebne są - poza autorem - 5 rzeczy: świetny tytuł, sarkastyczne poczucie humoru, umiejętność piętnowania sytuacji absurdalnych, swoboda w posługiwaniu się anegdotą i zabawnymi powiedzonkami oraz celna pointa.

ESEJ – tekst zazwyczaj na tematy ogólne, charakteryzujący się swobodą ujęcia i dążenia do osiągnięcia wartości literackich. Autor przekazuje w dowolnym celu i za pomocą wybranych środków stylistycznych i kompozycyjnych swoje osobiste doświadczenia, wiedzę, refleksje, wrażenia lub ujęcia związane z tematem (na ogół uniwersalnym, ponadczasowym).

RECENZJA- gatunek będący sprawozdawczym omawianiem, krytyczną analizą lub oceną książek, spektakli, wystaw, koncertów i innych aktualnych, zjawisk artystycznych. Odmianą recenzji jest przegląd czyli wypowiedź analizująca i oceniająca zespół dzieł artystycznych o podobnych cechach treściowych lub formalnych. W recenzji używamy słów i zwrotów i elementów oceniających wartościujących i ekspresyjnych

REPORTAŻ- gatunek z pogranicza publicystyki, literatury faktu i literatury pięknej. Obejmuje utwory, które stanowią relację z określonych wydarzeń, a których naocznym świadkiem był sam autor.

WYWIAD – rozmowa przeprowadzona przez dziennikarza lub dziennikarzy. Wywiad jako gatunek prasowy cechuje się tym, że ma za zadanie zbieranie informacji pozostających w kręgu zainteresowania opinii publicznej.

Temat: Komentarz – tajna broń dziennikarza

2. Materiał na temat komentarzu dostępny na stronie Fundacji Nowe Media (<http://e-lekcje.org/pokoj-nauczycielski.html> ; w scenariuszu nr 2 pt. „Informacja a publicystyka”)

projekt realizowany dzięki współfinansowaniu przez Fundację PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza

SZKOŁA MAM_ komentarz KOMENTARZ

Pisać komentarz to oddawać się radości tworzenia, wyrażania własnych myśli. Komentarz jest poszukiwaniem znaczenia wydarzenia.

Komentować, to wyrażać swój samodzielny, suwerenny osąd. Komentarz jest jednak przedstawieniem poglądów z którymi zespół redakcyjny się utożsamia. Można komentować bieżące wydarzenia polityczne, sportowe czy kulturalne, zjawiska gospodarcze i społeczne. Wszystko, co interesuje czytelników, a zwłaszcza to co ich niepokoi, zastanawia, denerwuje.

Już pierwszy akapit komentarza musi zachęcać do czytania. To swoiste wejście w temat powinno być przypomnieniem faktu lub ciągu zdarzeń, jego skrótowym przedstawieniem. Może to też być anegdota, cytaty, słowa polityka, pisarza czy artysty. Pierwszy akapit jest startem do własnych przemyśleń. W pierwszym akapicie można postawić jakąś tezę, którą potem rozwinie.

Jeżeli została postawiona teza, w kolejnych akapitach, najlepiej niezbyt licznych, powinny pojawiać się kolejne argumenty, mające udowodnić i potwierdzić tę tezę.

Ostatni akapit powinien być podsumowaniem i zawierać pointę, która zamyka w kilku słowach stosunek komentatora do tematu. Może też sugerować rozwój wypadków w przyszłości. Chodzi o to, aby zakończyć komentarz czymś godnym zapamiętania.

Komentatorzy to ludzie z nazwiskiem opiniotwórcy, poważani.

Uwaga !!!

Jeśli już decydujesz się napisać komentarz, to pamiętaj o kilku zasadach:

- Pisz tylko o rzeczach, które dotyczą ciebie i spraw na których się znasz;
- Staraj się unikać ogólników i kategorycznych określeń na przykład: „nigdy”, „zawsze”, „każdy”;
- Pisz zrozumiale, bez zarozumialstwa i sztuczności;
- Nie nudź! Nie wygłaszaj pouczeń i morałów!

Pochopne ocenianie to wielkie niebezpieczeństwo.